

Финансискиот пристап кон борбата против трговијата со луѓе

Преглед на спроведувањето на член 23 (3)
од Конвенцијата на Советот на Европа за
акција против трговијата со луѓе

Натали Ле Русо Мартин

Превод кофинансиран
од Европската Унија

Финансискиот пристап кон борбата против трговија со луѓе

Преглед на спроведувањето на член 23 (3) од Конвенцијата на
Советот на Европа за акција против трговија со луѓе

Студијата е подготвена од Натали Ле Русо-Мартен,
правен советник, поранешен член на ГРЕТА

Март 2025

Совет на Европа

Издание на француски јазик
*L'approche financière
de la lutte contre la traite*

Овој превод е направен со финансиска поддршка на Европската Унија и на Советот на Европа. Наведената содржина е единствена одговорност на авторот(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската Унија или на Советот на Европа.

Дозволена е репродукција на извадоци (до 500 зборови), освен за комерцијални цели, се додека интегритетот на текстот е сочуван, извадок не се користи вон контекст, не дава нецелосни информации или генерално не се наведува читателот во погрешен правец во однос на природата, опсегот или содржината на текстот.

Секогаш мора да се наведе изворниот текст на следниов начин, „© Советот на Европа, 2025“. Сите други барања во врска со репродукцијата/преводот на целиот или делови од документот, треба да се достават до Директоратот за комуникација, Совет на Европа Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex, France, Tel. +33 (0)3 88 41 20 00, E-mail: Horizontal.Facility@coe.int © Совет на Европа, март 2025. Сите права се задржани. Правата на користење ги има Европската Унија под одредени услови. "© Совет на Европа, 2025".

Сите барања во врска со репродукција/превод на целиот дел од документот, треба да бидат адресирани до Дирекцијата за комуникации, Советот на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int).

Сите други преписки во врска со овој документ треба да бидат адресирани до Секретаријатот на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против Трговија со луѓе trafficking@coe.int

Слики: Shutterstock

Оваа публикација не е копирана од уредничката единица на SPDP за да се исправи типографската и граматички грешки.

Оригинален јазик: француски

© Совет на Европа, март 2025
Печатено во Советот на Европа

Содржина

СПИСОК НА КРАТЕНКИ	5
ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	6
ВОВЕД	7
МЕТОДОЛОГИЈА	9
1. ОБЕМ НА ЧЛЕН 23 (3) ОД КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ	10
1.1. Конвенција за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приходите од кривични дела (ETS бр. 141)	10
1.2. Конвенција за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал и за финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)	11
1.3. Легислатива на Европската унија	12
2. СОДРЖИНА НА ОПШТАТА ОБВРСКА СПОРЕД ЧЛЕН 23 (3) ОД КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ	13
2.1. Обврска за спроведување на финансиски истраги	13
2.2. Обврска да се дозволи употреба на посебни овластувања и техники при спроведување финансиски истраги	14
2.3. Обврска за брзо замрзнување или заплenuвање на имотот кој подлежи на конфискација	16
2.4. Обврска за конфискација на средствата поврзани со трговијата со луѓе или на друг начин одземање на тие средства на трговците со луѓе	16
2.5. Обврска "на друг начин да се лишат" сторителите од средства и приноси од кривични дела поврзани со трговијата со луѓе	19
2.6. Обврска да се обезбеди правилно управување со замрзнат или запленет имот .	19
2.7. Обврска за кривично гонење и казнување на перењето пари поврзано со трговија со луѓе	20
2.8. Обврска за меѓународна соработка со цел истрага и конфискација	22
3. ПРЕГЛЕД НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧЛЕН 23 (3) ОД СТРАНА НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИ СО ЛУЃЕ	23
3.1. Обврска за спроведување на финансиски истраги	24
3.2. Обврска за замрзнување, заплenuвање и конфискација на средствата поврзани со трговијата со луѓе	27
3.3. Обврска да се обезбеди соодветно управување со средствата поврзани со трговијата со луѓе	32
3.4. Обврска за меѓународна соработка со цел истрага и конфискација на приноси од криминални дејанија	32
4. ПРЕПОРАКИ	33
Мерки за подобрување на финансиските истраги во случаи на трговија со луѓе	33
Мерки за подобрување на употребата на посебни овластувања и техники во однос на финансиските истраги	33

Мерки за подобро искористување на финансиските истражители и единиците за финансиски истраги.....	33
Мерки за зајакнување на замрзнувањето, заплenuвањето и конфискацијата на средствата поврзани со трговијата со луѓе	34
Мерки за подобрување на правилното управување со замрзнати или заплени средства.....	34
Мерки за подобрување на кривичното гонење и казнувањето на кривичните дела на перење пари поврзани со трговијата со луѓе	34
Мерки за подобрување на соработката во истрагите, замрзнување и конфискација .	35
Мерки за подобрување на собирањето на податоци	36

ПРИЛОЗИ37

Прилог I - Список на референци	37
Прилог II - Список на земји-членки на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (CETS бр. 197)	39
Прилог III - Список на земји потписнички на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приноси од криминал (ETS бр. 141)	36
Прилог IV - Список на земји-членки на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приноси од криминал и финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)	37

СПИСОК НА КРАТЕНКИ

Конвенција 141	Конвенција на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал (ETS бр. 141)
Конвенција 198	Конвенција на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал и финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)
COP 198	Конференција на страните на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал и финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)
ЕУ	Европска унија
ФАТФ	Работна група за финансиска акција
ФИУ	Единица за финансиско разузнавање
ГРЕТА	Група на експерти за акција против трговија со луѓе
ТНВ	Трговија со луѓе

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Сузбивањето на финансиските текови поврзани со трговијата со луѓе и конфискувањето на криминални средства се 'рбетот на борбата против овој сериозен криминал. Иако земјите-членки на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе се обединети во оваа цел, постои одреден број на недостатоци. Не само што финансискиот аспект на трговијата со луѓе (ТЛ) сè уште не е соодветно адресиран, туку заплenuвањето и конфискацијата продолжуваат да се користат само во ретки случаи со цел да им се влијае на криминалците.

Во целина, одредбите на член 23 (3) од Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе се транспонирани во домашното право во голем број на земји-членки. Сепак, земјите-членки често не беа во можност да покажат ефективно спроведување на членот 23 (3).

Агенциите за спроведување на законот и судовите често немаат оперативен капацитет да се справат со обемот на трговијата со луѓе, и покрај напорите на релевантните власти. Бидејќи размерот на феноменот ги надминува човечките ресурси кои се вработени да се справат со него, невозможно е да се искористат сите достапни информации или тие да се справат со целокупната истрага.

Конфискацијата на финансиските приноси од трговијата со луѓе е исто така попречена од фактот дека идентификацијата и заплenuвањето на овие средства не се смета за приоритет во многу земји-членки, а достапните податоци укажуваат на недостаток на ефективност на режимите за конфискација и заплenuвање, кои се далеку од целосно искористени во случаите на ТЛ. Како резултат на тоа, вредноста на конфискуваните средства нема никаква врска со приноси од кривично дело на ТЛ.

И на крај, додека самите трговци со луѓе понекогаш се многу вешти во меѓународната соработка со други криминални групи, продолжуваат тешкотиите во однос на соработката меѓу државите, како во размената на информации, така и во спроведувањето на договорите за соработка за заплenuвање и конфискација на приносите од кривични дела.

За да се обезбеди одговор пропорционален со сумите кои се вклучени, земјите-членки треба да ги направат финансиските и имотните аспекти на борбата против трговијата со луѓе суштински дел од кривичната постапка преку систематска употреба на паралелни финансиски истраги и со понатамошно зголемување на заплenuвањето и конфискацијата на приносите од кривичните дела поврзани со трговијата со луѓе.

Ефективното спроведување на членот 23 (3) од Конвенцијата од страна на земјите-членки е уште поважно, со оглед дека слабостите и недостатоците во ефективното користење и примената на законите за замрзнување и конфискација на приносите од ТЛ на трговците со луѓе, може да имаат негативни последици врз компензацијата на жртвите. Според член 15 (3) од Конвенцијата, земјите-членки можат да преземат посебни мерки за да се осигураат дека идентификуваните, запленети и конфискуваните нелегални профити од трговијата со луѓе се искористени за компензација на жртвите на трговијата со луѓе, директно или преку фонд за компензација на жртвите.

ВОВЕД

Трговијата со луѓе се смета за еден од најпрофитабилните кривични дела во светот и еден од најпрофитабилните бизнис модели на организираниот криминал, овозможувајќи им на криминалците да направат огромен профит преку експлоатација на жртвите.

Иако е постигнат напредок во разбирањето на тежината на проблемот, повеќето од напорите за борба против трговијата со луѓе се фокусирани на кривичното гонење на кривичното дело трговија со луѓе, а не на приносите од криминал. Процентот на криминални средства кои се успешно конфискувани останува низок во споредба со проценетиот обем на приносите од ТЛ.

Иако нема прецизни бројки, приносите генерирани од организираниот криминал се значителни. Студијата на Европската комисија во 2021 година проценува дека годишните приходи на деветте главни пазари на криминал во Европската унија, вклучувајќи ја и трговијата со луѓе, се движеле од 92 до 188 милијарди евра во 2019 година.¹

Што се однесува до враќањето на приносите од кривичните дела, Европол во 2016 година заклучи дека во текот на анализираниот период, 2,2% од кривичните приноси во Европската унија² биле привремено заплени или замрзнати, но дека само 1,1% биле конечно конфискувани. Од средствата во вредност од 2,4 милијарди евра кои се привремено заплени или замрзнати во Европската Унија годишно, околу 1,2 милијарди евра се трајно конфискувани секоја година. Во поглед на главните надзорни тела за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот,³ "помалку од 1% од кривичните приноси системски се повратени".⁴

Сепак, искуството покажува дека борбата против организираниот криминал е ефективна само кога криминалците се лишени од приносите добиени преку нивните активности. Лишувањето на криминалците од профитот добиен од кривични дела може да дејствува како одвраќање преку елиминирање на примарниот мотив, имено профитот, и што е особено важно, спречување на овие приходи да бидат реинвестирани во криминални потфати.

Развивањето на политика за спречување на финансирањето на трговијата со луѓе е суштински дел од правниот одговор на државите на овој феномен. Овој финансиски пристап за борба против трговијата со луѓе се базира на два клучни елементи: стратегии за враќање на средства и алатки против перење пари. Справувањето со трговијата со луѓе значи и справување со финансирањето на трговијата со луѓе.

Иако усвојува пристап заснован на човековите права, Конвенцијата за акција против трговија со луѓе (понатаму Конвенцијата), исто така има функција во насока на примена на законот. Член 23, на пример, бара од земјите-членки да ги усогласат своите постапки со сериозноста на кривичните дела и да утврдат кривични казни кои се "ефективни, пропорционални и одвратувачки".

Покрај тоа, врз основа на претпоставката дека ТЛ во суштина е финансиско прашање од гледна точка на трговците со луѓе, изготвувачите на Конвенцијата сметале дека мерките кои ќе доведат

¹ Европска комисија, *Мапирање на ризикот од инфилтрирање на сериозен и организиран криминал во легитимните бизниси* – Канцеларија за публикации на ЕУ, Финален извештај, 2021

² Европска полициска канцеларија, 2016 – Враќање на криминални приноси во ЕУ, Анкета за статистички информации 2010-2014 (Дали криминалот сè уште се исплаќа?) - <https://www.europol.europa.eu/publicationsdocuments/does-crime-still-pay>

³ Работната група за финансиска акција (ФАТФ), Комитетот на експерти на Советот на Европа за евалуација на мерките против перењето пари и финансирањето на тероризмот (MONEYVAL) и Конференцијата на страните на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал и за финансирање на тероризмот (COP 198).

⁴ COP 198, Додадена вредност и изводливост за подготовка на дополнителен протокол до Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал и за финансирање на тероризмот (CETS бр. 198), јуни 2023 година.

до лишување од приходите поврзани со или што произлегуваат од кривичното дело трговија со луѓе треба да бидат предвидени и во оваа област.⁵ Според тоа, Конвенцијата им поставува општа обврска на земјите-членки да ги преземат неопходните мерки за да им се овозможи да ги конфискуват или на друг начин да ги лишат трговците со луѓе од средствата и приносите поврзани со ТЛ.

Иако финансискиот пристап кон борбата против трговија со луѓе јасно е запишан во Конвенцијата и покрај растечкото признавање на распространетоста и сериозните последици од трговијата со луѓе од страна на земјите-членки, неговото спроведување во пракса не е целосно ефективно.

Според сегашните практики на кривичната правда, криминалците кои се вклучени во ТЛ обично се соочуваат со мал ризик да бидат уапсени и осудени и да им бидат конфискувани приносите и средствата од нивните злосторства. Бројот на кривични гонења и пресуди за ТЛ и стапката на конфискација на приносите од ТЛ остануваат ниски.

Неколку фактори влијаат врз способноста на државите да ги лишат трговците од приносите од кривичните дела поврзани со трговијата со луѓе: релативен недостаток на познавање на финансискиот пристап од страна на оние кои се вклучени во борбата против трговијата со луѓе, недостаток на посветени ресурси и неуспех да се даде приоритет на случаите на трговија со луѓе, како и специфични тешкотии во меѓународната соработка со цел заплenuвање или конфискација.

И на крај, мора да се напомене дека слабостите и недостатоците во ефективното спроведување на финансиските казни од страна на земјите-членки може да имаат негативни последици врз компензацијата на жртвите, која што може да зависи од нелегалните приноси од трговијата со луѓе кои се идентификувани, заплени и конфискувани.⁶

Поради тоа, конфискацијата и враќањето на приносите од кривично дело се чини дека е еден од главните предизвици во борбата против ТЛ.

⁵ Појаснувачки извештај до Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе, параграф 254.

⁶ Член 15 (3) од Конвенцијата им дозволува на земјите-членки да преземат посебни мерки за да се осигураат дека идентификуваните, заплени и конфискуваните нелегални приноси се користи за компензација на жртвите на трговијата со луѓе, директно или преку фонд за компензација на жртвите.

МЕТОДОЛОГИЈА

Овој преглед на спроведувањето на членот 23 (3) од Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе има за цел да процени до кој степен земјите-членки се свесни за обврската да спроведат финансиски санкции овозможувајќи им да ги конфискуват средствата и приносите од кривичните дела поврзани со трговија со луѓе.

Студијата започнува со разјаснување на опсегот на член 23 (3) од Конвенцијата и продолжува со утврдување на содржината на општата обврска за имплементирање на поврзаните финансиски казни. Потоа се дава преглед на спроведувањето на членот 23 (3) од страна на земјите-членки и дава низа препораки за да обезбеди одредбите на член 23 (3) да бидат подобро разбрани и спроведени во пракса.

Студијата се базира на анализа на 37 извештаи од третиот круг објавени од страна на ГРЕТА помеѓу 20 ноември 2018 и 31 август 2024 година. Ги опфаќа следниве земји-членки: Албанија, Андора, Ерменија, Австрија, Азербејџан, Белгија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Кипар, Данска, Франција, Грузија, Германија, Унгарија, Исланд, Ирска, Италија, Летонија, Литванија, Луксембург, Малта, Република Молдавија, Црна Гора, Холандија, Северна Македонија, Норвешка, Полска, Португалија, Романија, Србија, Словачка Република, Словенија, Шпанија, Швајцарија, Шведска, Обединетото Кралство.

1. ОБЕМ НА ЧЛЕН 23 (3) ОД КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Параграф 3 од членот 23 од Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе им поставува општа обврска на земјите-членки да имплементираат финансиски санкции овозможувајќи им да ги конфискуват средствата и приносите од кривични дела поврзани со ТЛ.

Параграфот гласи: **"Секоја земја треба да донесе такви законски и други мерки кои може да се потребни за да се овозможи да ги конфискува или на друг начин да ги лиши (трговците со луѓе) од средства и приноси од кривични дела утврдени во согласност со членовите 18 и 20, параграф а. од оваа Конвенција, или од имот чија вредност е сразмерна на тие приноси".**

Појаснувачкиот извештај на Конвенцијата дава толкување со тоа што се наведува дека членот 23, параграф 3 "мора да се чита во светлината на Конвенцијата за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приносите од кривични дела (ETS бр. 141)". Изготвувачите сметале дека е подобро Конвенцијата да не вклучи прашање од Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал (понатаму, Конвенција 141), која е наменета да се применува на голем број кривични дела, а не на одредена област на криминал.⁷

Кога станува збор за финансиски санкции и мерки (замрзнување, заплenuвање, конфискација, санкционирање на перење на приноси од трговија со луѓе), Конвенцијата се повикува⁸ на Конвенцијата 141. Со оглед на тоа што⁹ Конвенцијата на Советот на Европа е дополнета и ажурирана со Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал и за финансирање на тероризмот од 16 мај 2005 година, исто така позната како Конвенција за поврат на кривични средства (понатаму, Конвенција 198), **од членот 23 (3) од Конвенцијата следува дека нејзиното спроведување мора да се оценува во однос на усогласеноста на одредбите на овие три меѓународни договори од страна на земјите-членки конвенции.**¹⁰

1.1. Конвенција за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приходите од кривични дела (ETS бр. 141)

Потпишана на 8 ноември 1990 година, Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приноси од кривични дела стапи на сила на 1 септември 1993 година и е ратификувана од сите земји-членки на Советот на Европа. Ратификацијата на Конвенцијата е дел од Европското право за земјите - кандидати за членство во ЕУ.¹¹

Конвенцијата 141 се базира на идејата дека конфискацијата на приносите од криминал е ефикасно оружје против криминалот. Една од главните цели на Конвенцијата е да обезбеди

⁷ Појаснувачки извештај на Конвенцијата за акција против трговија со луѓе, параграф 276.

⁸ Меѓу-договорните референци се техника за формулирање на меѓународни конвенции која се состои од експлицитно повикување на други меѓународни конвенции без нивно репродуцирање. Целта на меѓудоговорните референци е да се воспостави правна врска помеѓу договорните норми, за да се поврзат при нивното спроведување. Додека принципот на вкрстена референца од еден текст во друг е заеднички и очигледно не е проблематичен во законот, употребата на овој меѓу-договорен референтен механизам може да го попречи разбирањето на релевантните мерките и да им го отежне спроведувањето на вклучените страни.

⁹ Појаснувачки извештај на Конвенцијата за акција против трговија со луѓе, параграф 254.

¹⁰ Што се однесува до односот помеѓу Конвенцијата 198 и Конвенцијата 141, и со цел да се избегнат правни празнини за страните на Конвенцијата 141, Конвенцијата 198 содржи одредба која им овозможува на страните на Конвенцијата 141 да ја ратификуваат Конвенцијата 198, додека во исто време остануваат обврзани со Конвенцијата 141. Како последица на тоа, за оние страни кои ја ратификуваат Конвенцијата 198, втората ќе се применува во нивните меѓусебни односи (дури и ако и двете се страни во Конвенцијата од 1990 година). Во односот помеѓу Страна на Конвенцијата 198 (која е исто така Страна на Конвенцијата 141) и Страна на Конвенцијата 141, ќе се применува втората (вклучувајќи ја и секоја резервација која е направена). Извештај за појаснување на Конвенцијата 198, параграф 303.

¹¹ Канцеларијата за договори на Советот на Европа, прегледана на 29 август 2024 година

инструмент кој ги обврзува земјите-членки да усвојат ефикасни мерки во нивните национални закони за борба против сериозниот криминал и да ги лишат криминалците од приносите на нивните нелегални активности.

Конвенцијата вклучува сеопфатен збир на правила кои се применуваат во сите фази на постапката за враќање на средства од кривично дело, вклучувајќи истражни мерки (Член 3) и специјални истражни овластувања и техники (Член 4), привремени мерки како што се замрзнување или заплenuвање (Член 3), мерки за конфискација на приносите од криминал (Член 2) и мерки за казнување на перењето пари поврзани со трговијата со луѓе (Член 6).

1.2. Конвенција за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приходите од криминал и за финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)

Потпишана на 16 мај 2005 година, Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пронаоѓање, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал и финансирање на тероризмот стапи на сила на 1 мај 2008 година и моментално е во сила во 37 од 46 земји-членки на Конвенцијата за акција против трговија со луѓе.¹²

Спроведувањето на политика насочена кон криминалниот профит е една од главните цели на Конвенцијата 198. Втората цел е одговор на забелешката дека брзиот пристап до финансиски информации или информации за средствата што ги поседуваат криминалните организации е клуч за успешна превенција и имплементација на мерки за спроведување на законот и, на крај, за прекин на нивните активности.

Конвенцијата 198 ја има истата општа структура како и Конвенцијата 141. Таа поставува обврски за земјите-членки во врска со истражните мерки и привремените мерки за замрзнување и заплenuвање (Член 4) и специјални истражни овластувања и техники (Член 7), мерки за конфискација на приходите од криминал (Член 3) и мерки за казнување на перењето пари поврзано со трговијата со луѓе, меѓу другите предикатни кривични дела (Член 9). Покрај тоа, Конвенцијата поставува посебни барања во врска со управувањето со замрзнат или заплenuет имот (Член 6) и спречувањето (Член 13) и криминализацијата на перењето (Член 9) и ја утврдува улогата и одговорностите на единиците за финансиско разузнавање (Член 12). Таа исто така има за цел да ја олесни меѓународната соработка во оваа област на начин кој ги надополнува постоечките инструменти на Советот на Европа.

Конвенцијата 198, исто така, предвидува механизам за мониторинг за да се обезбеди спроведувањето на нејзините одредби од страна на земјите-членки, преку Конференцијата на страните (COP 198), која врши евалуација и мониторинг на земјите-членки и усвојува толкувачки белешки за одредени одредби од овој инструмент за да се олесни неговата примена.

Во моментов се подготвува **дополнителен протокол на Конвенцијата 198**. На 23 ноември 2023 година, Комитетот на министри на Советот на Европа усвои мандат за основање на Комитетот на експерти за враќање на приноси од кривични дела. Надлежноста на новиот комитет е да "осигура дека нацртот на дополнителен протокол го вклучува, *меѓу другото*, следново: одредби за зголемување на сигурноста и конзистентноста во поделбата на конфискуваните средства помеѓу земјите-членки во транснационални случаи; одредби за да се обезбеди ефикасно и навремено управување со заплenuети, конфискувани и вратени средства, вклучувајќи го и извршувањето на одлуките за конфискација; одредби за олеснување на воведувањето на постапки за конфискација кои не се базирани на пресуди и за проширена конфискација во кривични работи, вклучувајќи соработка во врска со и извршување на барања во

¹² Финска, Исланд, Луксембург, Лихтенштајн и Европската унија ја потпишале, но не ја ратификувале Конвенцијата. Андора, Чешка, Ирска, Норвешка и Швајцарија ниту ја потпишале, ниту ја ратификувале. Канцеларијата за договори на Советот на Европа, прегледана на 29 август 2024 година.

транснационални случаи; секое друго прашање за кое смета дека е важно за зајакнување на соработката меѓу страните во однос на враќањето на средствата".¹³ Оваа работа започна на 29 мај 2024 година.

1.3. Легислатива на Европската унија

Земјите-членки на Европската унија мораат да ги земат предвид и релевантните текстови на ЕУ, особено Директивата 2024/1260 на Европскиот парламент и на Советот од 24 април 2024 година за враќање и конфискација на средства¹⁴, која воспоставува минимални правила за пронаоѓање и идентификација, замрзнување, конфискација и управување со имот во рамките на кривично-правни прашања.

Новите правила особено им даваат зголемени овластувања на службите за враќање на средства, олеснувајќи им на земјите членки да го зголемат откривањето и конфискацијата на средствата од кривични дела. Оие правила се во насока на поддршка на националните власти и на Канцеларијата на Европското јавно обвинителство во водењето на истрагите за пронаоѓање на средствата. Овие канцеларии ќе имаат пристап до релевантните бази на податоци и регистри со цел да ги извршат своите задачи. Канцелариите за управување со средства ќе бидат назначени од страна на земјите-членки и ќе управуваат со замрзнатите или конфискувани средства директно или ќе обезбедуваат поддршка на други надлежни тела.

Новото законодавство исто така предвидува продажба на замрзнати средства, под одредени услови, па дури и пред конечната конфискација, на пример, кога средствата се расипливи.

Исто така, утврдува правила за забрзување на процесот на компензација на жртвите и воведува постапка за конфискација без пресуда во ЕУ, овозможувајќи криминалните средства и нелегално стекнат имот да бидат конфискувани без претходна кривична пресуда.

¹³ CM (2023)131-addfinal – екстракт.

¹⁴ Директива (ЕУ) 2024/1260 на Европскиот парламент и на Советот од 24 април 2024 година за враќање и конфискација на средства (ОЈЕУ L од 2 мај 2024 година).

2. СОДРЖИНА НА ОПШТАТА ОБВРСКА СПОРЕД ЧЛЕН 23 (3) ОД КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Со цел да се усогласат со член 23 (3) од Конвенцијата, земјите-членки мора да воспостават ефикасен режим и постапки за идентификување, замрзнување, заплenuвање и конфискација на приноси од кривичното дело трговија со луѓе, како и за кривично гонење и казнување на перењето пари поврзано со ТЛ, како што е дефинирано во меѓународните референтни текстови, имено Конвенцијата 141 и Конвенцијата 198.

Според одредбите на овие конвенции, земјите-членки мора да исполнат неколку обврски. Тие мора веднаш да ги пронајдат и идентификуваат средствата и приносите од криминал, како и имотот за кој се сомневаат дека е од криминално потекло, **преку спроведување на финансиски истраги** и дозволување на употреба на посебни овластувања и техники во однос на финансиските истраги. Тие исто така мораат **брзо да го замрзнат или запленаат** имотот кој подлежи на конфискација со цел да се спречи неговото исчезнување, да се обезбеди соодветно управување со замрзнатите или запленаетите средства и инструменти и тие да **се конфискуват** или **на друг начин да ги лишат од средствата трговците** со луѓе. Земјите-членки понатаму се обврзани да го криминализираат и казнат перењето на пари од трговијата со луѓе. И на крај, Конвенцијата бара од страните да **соработуваат** во најголема можна мера во истрагите и постапките насочени кон конфискација на средствата и приносите од кривичните дела.

Бидејќи Конвенцијата 198 е најсеопфатниот референтен текст, содржината на различните обврски вклучени во општата обврска според член 23 (3) од Конвенцијата за акција против трговија со луѓе се земаат во предвид во согласност со тој текст.

2.1. Обврска за спроведување на финансиски истраги

Како прв чекор во процесот на конфискација, финансиските истраги се од клучно значење за добивање ефективни наредби за конфискација и за успешно гонење и пресудување на лицата обвинети за трговија со луѓе и перење на пари од ТЛ.

Обврската да се спроведат мерки за финансиска истрага е предвидена во член 4 од Конвенцијата 198, која наведува дека земјите-членки треба да усвојат такви законодавни и други мерки кои можат да бидат потребни за да им се овозможи да **го идентификуваат и пронајдат** имотот кој подлежи на конфискација.

Оваа одредба бара од земјите-членки да спроведат финансиски истраги со цел брзо да се идентификуваат и следат кривичните приноси добиени од трговијата со луѓе кои можат да бидат предмет на конфискација во подоцнежна фаза.

Дефиницијата за финансиска истрага која служи како меѓународен стандард е содржана во Препораката 30 на Работната група за финансиска акција (ФАТФ). "Финансиска истрага" значи истрага за финансиските работи поврзани со криминална активност, со цел: идентификување на опсегот на криминалните мрежи и/или размерот на криминалот; идентификување и следење на приходите од криминал, терористички фондови или други средства кои се или можат да станат предмет на конфискација; и прибирање докази кои можат да се користат во кривичната постапка.¹⁵

¹⁵ Работна група за финансиска акција (ФАТФ), Препораки на ФАТФ – Меѓународни стандарди за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот и негово пролиферација, ажурирано во ноември 2023 година.

На тој начин, финансиската истрага служи за неколку цели. Прво, таа има за цел да ги идентификува криминалните мрежи и ја зголемува способноста на властите правилно да го проценат обемот на приносите од трговијата со луѓе и степенот до кој тие потенцијално се перат и интегрираат во формалната и криминалната економија. Финансиската истрага, исто така, овозможува да се следат приходите од криминал и сите други средства кои се или можат да станат предмет на конфискација. Исто така може да им помогне на истражителите да ги идентификуваат членовите и жртвите на криминалната мрежа и да соберат докази кои би можеле да го олеснат кривичното гонење, како и да ги идентификуваат корисниците кои профитираат од криминалот. Финансиските истраги се исто така од витално значење за ефективно гонење на кривичните дела на перење пари. Тие се корисни за разоткривање на предикатни кривични дела како што е трговијата со луѓе и во идентификување на трети лица кои се вклучени, без разлика дали се физички или правни лица.

Со цел да се обезбеди ефикасно откривање, заплenuвање и конфискација на криминални средства, финансиските истраги мора да бидат систематски, да се спроведуваат истовремено со истрагата за кривичното дело трговија со луѓе и да бидат дел од проактивен пристап кој ќе го олесни идентификувањето на приносите од криминал.

Ефикасното спроведување на финансиските истраги исто така бара силен **институционален капацитет**. Идентификувањето на финансиските активности на трговците со луѓе и анализирањето на собраните информации бара постоење на специјализирани единици одговорни за добивање, анализирање и ширење на финансиски разузнавачки информации и вклучување на финансиски истражители во истрагата на кривичните дела поврзани со трговијата со луѓе или истражители обучени за основите на финансиските истраги во специјализирани единици за трговија со луѓе.

На пример, единиците за финансиско разузнавање можат да обезбедат вредна помош за поддршка на истрагите и кривичното гонење на трговијата со луѓе преку обезбедување на извештаи за финансиско разузнавање и информации кои можат да воспостават врски помеѓу поединци и ентитети осомничени за вмешаност во криминални активности, финансиски информации поврзани со извештаи за сомнителни трансакции или информации од странски колеги, преку мрежите на ФИУ кои можат да ја олеснат размената на информации помеѓу јурисдикциите (често побрзо отколку преку меѓусебна правна помош).

Покрај тоа, раната фаза на координација помеѓу агенциите за спроведување на законот и финансиските истражители е од клучно значење за да се помогне во собирањето на докази кои ќе бидат потребни во текот на постапката.

И последно, но не и помалку важно, судиите и обвинителите мора да го имаат потребното знаење за да се справат со финансиските аспекти на трговијата со луѓе и да ги применат законите и спроведат постапките за замрзнување, заплenuвање и конфискација на придонеси од кривични делаа.

2.2. Обврска да се дозволи употреба на посебни овластувања и техники при спроведување финансиски истраги

Со цел успешно да се спроведат финансиските истраги, надлежните органи мора да бидат способни лесно и навремено да добијат финансиски информации, овозможувајќи брза идентификација, следење, замрзнување и заплenuвање на средствата кои се или можат да бидат предмет на конфискација. Доделувањето и употребата на посебни овластувања и техники специфични за финансиските истраги ја задоволуваат оваа потреба и, на долг рок, прават поквалитетни истраги, што може да помогне да се зголемат шансите за осудување.

Член 7 од Конвенцијата 198 го воведува овластувањето да се нареди давање пристап или заплenuвање на банкарска, финансиска или комерцијална евиденција за да се помогне во спроведувањето на мерките за замрзнување, заплenuвање или конфискација. Особено, параграф 1 предвидува дека "Секоја земја треба да усвои такви законодавни и други мерки кои можат да бидат потребни за да ги овласти своите судови или други надлежни органи да наредат банкарските, финансиските или трговските записи да бидат ставени на располагање или да бидат заплени со цел да се извршат дејствата наведени во членовите 3, 4 и 5. Странката нема да одбие да дејствува според одредбите на овој член врз основа на банкарска тајна.

Ова значи давање на надлежните органи овластување да **ги следат банкарските операции**.¹⁶ Овие мерки вклучуваат: (а) идентификување на корисникот- сопственик на една или повеќе сметки; (б) добивање на податоците за специфични банкарски сметки и за банкарските операции кои се извршени преку една или повеќе одредени сметки; и (в) надлежност да се спроведе "потенцијално" следење на сметките. Поконкретно, оваа одредба обезбедува овластување "да ги следи, во текот на одреден период, банкарските операции кои се вршат преку една или повеќе идентификувани сметки".¹⁷

Според мислењето на изготвувачите на Конвенцијата 198, пронаоѓањето на сметките кои можат да бидат водени од страна на одредени корисници индиректно бара од државите да имаат процедури кои ќе им овозможат да ги следат таквите сметки. Сепак, државите се слободни да одлучат како да се усогласат со оваа обврска. Конвенцијата 198 не бара од нив да создадат, на пример, централизиран регистар на банкарски сметки.¹⁸

Земјите-членки мораат исто така да обезбедат неопходни мерки за да **им се забрани на банките да им откријат на засегнатите клиенти на банката или на трети лица дека се бараат информации или дека се добиени или дека се спроведува истрага**. И на крај, општо земено, **банкарската тајност** не треба да претставува пречка за истрагите, особено кога укинувањето на банкарската тајност е наредено од судија, голема порота, истражен судија или обвинител.

Покрај тоа, земјите-членки имаат обврска, како минимум, да ја разгледаат можноста за усвојување и дозволување на употреба од страна на надлежните органи на **посебни истражни мерки**¹⁹ како што се пресретнување на телекомуникациите,²⁰ пристап до компјутерски системи²¹ и наредби кои бараат достава на документи.²²

Пресретнувањето на телекомуникациите има значење дадено од страна на Конвенцијата на Советот на Европа за компјутерски криминал (CETS бр. 185).

Пристапот до компјутерски системи е исто така опфатен во Конвенцијата за компјутерски криминал. Тој дефинира две средства за пристап до компјутерски системи од страна на органите за спроведување на законот: собирање во реално време на прометот на податоци и пресретнување во реално време на содржински податоци поврзани со одредени комуникации пренесени од страна на компјутерски систем.

Наредба за пристап до документи се судски наредби издадени од страна на судија кои им овозможуваат на финансиските истражители да добијат информации за финансиските работи на физичко или правно лице. Наредба за пристап кон документи бара лицето кое го поседува или контролира материјалот кој се бара, така што од него може да се направи копија или да се

¹⁶ Конвенција 198, член 7.

¹⁷ Конвенција 198, член 7 (а), 7 (б), 7 (в).

¹⁸ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 82.

¹⁹ Конвенција 198, член 7 (3).

²⁰ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 87.

²¹ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 88.

²² Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 89.

одземе. Непочитувањето на таквата наредба може да резултира со налог за претрес и заплenuвање.

2.3. Обврска за брзо замрзнување или заплenuвање на имотот кој подлежи на конфискација

Кога агенциите за спроведување на законот и судските власти собрале информации преку финансиски истраги, приносите, имотот и средствата кои подлежат на конфискација мора да бидат обезбедени за да се избегне расипување, движење или уништување, или да се спречи сторителот да се ослободи од нив. Бидејќи имотот (авиони, бродови, пари, криптовалути итн.) може да биде преместен или префрлен за неколку денови, часови, а понекогаш и минути, неопходно е да се преземат брзи мерки за властите да ги преземат потребните чекори. Во пракса, секој обид за конфискација на средствата подоцна ќе биде во голема мера неефикасен ако тие прво не биле предмет на "претпазлива конфискација" за време на истрагата, за да се спречат засегнатите лица да ги потрошат.

За да се постигне оваа цел, земјите-членки мора да ги преземат неопходните мерки за **спречување на било какво негово вклучување во деловна зделка, трансфер или располагање** со имот кој, во подоцнежна фаза, може да биде предмет на конфискација или мора да усвојат други заштитни мерки како што е предвидено во член 5.

"Замрзнување" или "заплenuвање" се дефинирани како "привремена забрана за пренесување, уништување, префрлање, располагање или движење на имот или привремено негово преземање или контрола врз имотот врз основа на наредба издадена од страна на суд или друг надлежен орган".²³

Овие правни мерки се состојат од правење на имотот правно достапен како доказ или со цел да се обезбеди неговата последователна конфискација од страна на суд или друг надлежен орган. Ова се основни алатки насочени кон создавање на околности под кои конечната конфискација би била возможна, а ризиците од одземање на имотот се минимизирани или речиси не постојат.

Мерките за замрзнување и заплenuвање се однесуваат на средствата, имотот и приносите од криминал или имот со сразмерна вредност.

2.4. Обврска за конфискација на средствата поврзани со трговијата со луѓе или на друг начин одземање на тие средства на трговците со луѓе

Каде што имотот може да се идентификува, замрзне и запленети, **од земјите-членки се бара да усвојат мерки кои се неопходни за да им се овозможи да ги конфискуват средствата и приносите од кривични дела на трговија со луѓе или имот со сразмерна вредност.**²⁴

Воспоставувањето на општ режим на **конфискација** претставувае услов за земјите-членки и тој мора да се применува за минимум определени кривични дела, како што е посебно наведено во Прилогот на Конвенцијата 198.²⁵ **Трговијата со луѓе е меѓу кривичните дела наведени во додатокот кои мора да бидат предмет на општиот режим на конфискација.**

"Конфискација", која може да вклучува и "одземање", се однесува на **казна или мерка**, наредена од судот во постапка во врска со кривично дело или кривични дела, што резултира со конечно лишување од имот.²⁶

²³ Конвенција 198, член 1 (г).

²⁴ Конвенција 197, член 23.3; Конвенција 141, член 2; Конвенција 198 Член 3.

²⁵ Конвенција 198, член 3 (2).

²⁶ Конвенција 141, Член 1.г; Конвенција 198, член 1.д.

Појаснувањето на Конвенцијата 198 наведува дека фактот дека конфискацијата во некои држави не се смета како казнена мерка, туку како безбедносна мерка е ирелевантен до степен до кој конфискацијата е поврзана со криминална активност. Исто така е ирелевантно дека конфискација понекогаш може да биде наредена од судија кој, строго кажано, не е кривичен судија, се додека одлуката е донесена од судија. Терминот "суд" го има истото значење како во член 6 од Европската конвенција за човекови права.²⁷

Покрај тоа, земјите-членки можат да обезбедат **задолжителна конфискација** за одредени кривични дела.²⁸ Изготвувачите на Конвенцијата 198 имале за цел да испратат сигнал дека задолжителната конфискација за кривични дела кои се предмет на обичен режим на конфискација може да биде препорачана за особено сериозни нарушувања и за кривични дела како што е **трговијата со луѓе**. Сепак, треба да се напомене дека оваа одредба не е задолжителна за земјите-членки, кои се слободни да одлучат дали да ја спроведат или не. Како последица на тоа, земјите-членки кои сè уште не ја транспонирале оваа одредба во нивните домашни закони, не успеваат да ја спроведат Конвенцијата во овој поглед.

На крај, параграф 4 од член 3 се однесува на примената на **обратниот товар на докажување во постапката за конфискација**.²⁹ Тој бара секој осуден за сериозно кривично дело да го докаже потеклото на наводните приходи или друг имот кој подлежи на конфискација.

Главната цел на овој член е да се ублажи товарот на докажување за обвинителството со цел да се подобрат резултатите на земјите во однос на конфискувањето на криминалните средства. Режимот на конфискација "со враќање на товарот на докажување" може, сепак, да биде прогласен за неприменлив од страна на државата-членка во целост или да се применува само "до степен до кој таквото барање е во согласност со принципите на домашното право". Како резултат на тоа, земјите-членки не се обврзани според член 3 (4) со категориите на кривични дела наведени во Прилогот на Конвенцијата како минимум што треба да биде опфатени, но можат да применат посебен режим на конфискација за едно или повеќе сериозни кривични дела, "како што е дефинирано со националното право".

Конфискација се однесува на средства, приноси или имот

"Средство" значи секоја сопственост кое се користи или има намера да се користи, на било кој начин, целосно или делумно, за извршување на кривични дела³⁰ дефинирани во член 18 и член 20 параграф (а) од Конвенцијата за акција против трговија со луѓе.

"Приноси" значи секоја економска предност, прифатена или добиена, директно или индиректно, од кривични дела. Оваа предност може да се состои од било кој имот³¹ (види го толкувањето на тој термин подолу).

"Имот" вклучува имот со било кој опис, без разлика дали е материјален или нематеријален, подвижен или недвижен, и правни документи или средства кои докажуваат право на сопственост или интерес за таков имот.³² Вреди да се истакне дека "**имот чија вредност одговара на таквите приноси**" се однесува на обврската да се воведат мерки кои им овозможуваат на страните да ги извршат наредбите за конфискација на вредноста со

²⁷ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 39.

²⁸ Конвенција 198, член 3 (3).

²⁹ Член 3 (4) од Конвенција 198: "Секоја страна треба да усвои такви законски или други мерки кои можат да бидат потребни за да се побара за сериозно кривично дело како што е дефинирано со националното право, од сторителот да го докаже потеклото на наводните приходи или друг имот кој подлежи на конфискација до степен до кој таквото барање е во согласност со принципите на домашното право".

³⁰ Конвенција 198, член 1 (с).

³¹ Конвенција 198, член 1 (а).

³² Конвенција 198, член 1 (б).

задоволување на побарувањата за било кој имот, вклучувајќи го и имотот кој е законски стекнат.³³

Системот **на конфискација на вредноста** се состои од обврска да се плати сума на пари врз основа на проценката на вредноста на приносите директно добиени од кривичното дело. Како резултат на конфискација на таа вредност, државата може да изврши финансиско побарување против лицето за кое е донесена наредбата, која може да се реализира за било кој имот (без разлика дали е легално или нелегално стекнат) кој му припаѓа на тоа лице. Наредбата се извршува на сличен начин како и паричните казни или судските наредби во граѓански случаи.

Треба да се гледа како на позитивна обврска за државите да донесат мерки кои ќе им овозможат да ги конфискуват средствата и приносите.³⁴

³³ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 63.

³⁴ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 62.

2.5. Обврска "на друг начин да се лишат" сторителите од средства и приноси од кривични дела поврзани со трговијата со луѓе

Член 23 (3) од Конвенцијата за акција против трговија со луѓе, исто така, бара од земјите-членки да усвојат мерки кои ќе им овозможат да ги лишат сторителите од средствата и приносите од кривичните дела поврзани со трговија со луѓе на други начини, на пример преку овластување за т.н. "граѓанска" конфискација.³⁵

Всушност постојат два основни начини на кои приносите од криминал можат да бидат добиени: **врз основа на пресуда**, што овозможува средствата поврзани со кривичното дело да бидат добиени по добивањето на пресуда за тоа кривично дело, и **без пресуда**, што овозможува сомнителни криминални средства да бидат заплени и добиени без потреба од добивање на кривична пресуда. Овие два режима обезбедуваат стабилна правна рамка и соодветна правна основа за ефективни заплени и конфискација.

Добивањето на средствата кое не се базира на пресуди може да ја подобри ефикасноста на режимот за конфискација на приходите од криминал, бидејќи:

- овозможува замрзнување или заплenuвање на средства во претходна фаза од истражниот процес, со што помага да се спречи располагањето со средствата додека истрагата или кривичното гонење е во тек;
- дозволува конфискација кога е тешко да се докаже врската помеѓу средствата и кривичните дела ако предметните средства се перени, конвертирани или префрлени на начин што го прикрива нивното потекло;
- обезбедува позитивен исход кога злосторникот е починат, не може да биде лоциран или не може да биде идентификуван;
- овозможува приходите од криминалот да бидат конфискувани од оние кои имаат корист од кривичното дело, но се на дистанца, со тоа што не се бара кривична пресуда, и
- дозволува конфискација на имот во сопственост на трето лице кога тој имот е извалкан (користен или наменет да биде користен од страна на лице при извршување или во врска со кривично дело) или е под ефективна контрола на сторителот.

2.6. Обврска да се обезбеди правилно управување со замрзнат или заплнет имот

За да се осигура дека замрзнатите и заплнетите приноси од криминал, средства и имотот со еквивалентна вредност кои се или можат да бидат предмет на наредба за конфискација ја задржуваат својата економска вредност, **земјите-членки мора да усвојат такви законодавни или други мерки кои можат да бидат потребни за да се обезбеди соодветно управување со замрзнат или заплнет имот.**³⁶

Управувањето со средства е "систематски процес на развој, одржување, надградба и располагање со средствата на најисплатлив начин се додека конечната наредба за конфискација не биде потврдена од страна на судските власти". Заплнетите средства/замрзнатите средства треба да се зачуваат и управуваат на таков начин што нивната вредност не се намалува. Ова се однесува и на материјални (физички објекти како автомобили, згради, драгоцен метали, итн.) и на нематеријални средства (интелектуална сопственост, виртуелни средства, итн.).³⁷

³⁵ Конвенција 197, член 23.3; Конвенција 141, член 2; Конвенција 198 Член 3.

³⁶ Конвенција 198, член 6.

³⁷ Тематски мониторинг преглед на член 6 "Управување со замрзнат или заплнет имот" усвоено од страна на Конференцијата на страните на Конвенцијата 198 на нејзиниот 14-ти состанок, Стразбур, 15-16 ноември 2022 година, параграф 9.

Несоодветното управување може да го попречи целиот процес на враќање на средствата, па затоа мора да се усвојат конзистентни мерки за управување со средствата во сите земји-членки за да се избегне намалување на вредноста на средствата и прекумерно високи трошоци за одржување.

Со цел да се обезбеди соодветно управување со средствата, **земјите-членки се слободни да го одредат најсоодветниот механизам**. На пример, формирањето на национално тело задолжено за управување со средства може да биде соодветен начин за спроведување на оваа одредба.³⁸

Системот за управување со средства, исто така, треба да обезбеди можности и решенија за управување **со комплексни средства**. Различни критериуми се користат за да се утврди дали некое средство е комплексно: дали неговата вредност може да се влоши со текот на времето (таквите средства може да се недвижен имот, автомобили, уметнички дела или екзотични животни или други природни добра) или ако тие се бизниси и може да генерираат приход или загуба (како што се компании, инвестициски возила, хартии од вредност, но исто така и крипто средства). Овие средства бараат специфичен менаџмент кој треба да се спроведе од страна на различни професионалци со специфичен сет на вештини.³⁹

2.7. Обврска за кривично гонење и казнување на перењето пари поврзано со трговија со луѓе

Иако трговијата со луѓе е специфична на многу начини, методите со кои сторителите се обидуваат да ги перат приносите се идентични со оние кои се користат за други видови на криминал. Така, алатките против перењето пари на располагање на државите имаат потенцијал да бидат ефикасни во справувањето со ТЛ како и со други кривични дела. Како и другите форми на организиран криминал, криумчарите и мрежите за трговија со луѓе користат голем број на техники за да го прикријат нелегалниот извор на нивниот профит и да ги продолжат своите криминални активности.

Перењето пари вклучува маскирање или прикривање на идентитетот на нелегално стекнатиот принос, така што се чини дека доаѓа од легитимни извори. Тоа вклучува серија на комплицирани финансиски операции (депозити, повлекувања, банкарски трансфери, итн.) кои во крајна линија резултираат криминалните пари да станат "чисти" и прифатливи за легитимни деловни цели.

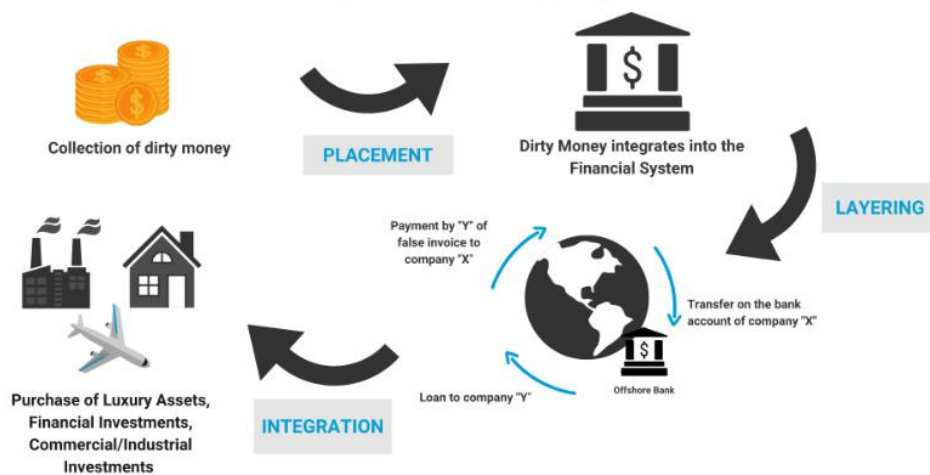
Иако процесот на перење пари може да вклучи неколку фази, генерално е поделен на три фази: пласирање, поставување во слоеви и интеграција.⁴⁰

³⁸ Појаснување на Конвенцијата 198, параграф 78.

³⁹ Тематски мониторинг преглед на член 6 "Управување со замрзнат или заплениет имот" усвоен од страна на Конференцијата на страните на Конвенцијата 198 на нејзиниот 14-ти состанок, Стразбур, 15-16 ноември 2022 година, параграф 17.

⁴⁰ **Пласирањето** вклучува воведување на нелегално стекнати средства или средства во финансискиот систем. На пример, ова може да се направи со депонирање на готовина на банкарски сметки или со користење на готовина за купување на средства. **Слоевито** вклучува криење на нелегалното потекло на средствата со нивно пренесување помеѓу различни сметки. Целта е да се избрише врската помеѓу средствата и ТЛ, што го отежнува откривањето на перењето пари. **Интеграција**: перечот на пари сега може да ги користи средствата без ризик нивните криминални активности да бидат изложени. Навидум "чистите" пари се достапни за активности како што се инвестирање во други криминални активности или во легални бизниси (како акции во компании) или купување на средства со висока вредност (како што се имот) и луксузни производи (како што се скапи автомобили).

Money Laundering Cycle

41

Извор: Канцеларијата на Обединетите нации за дрога и криминал (UNODC)

⁴¹ Превод на горенаведената шема, од горе надолу и од лево на десно, Циклус на перење пари, собирање на валкани пари, пласирање, нивно интегрирање во финансиски систем, поставување слоеви, банкарски трансфер на друга компанија, оф шор банки, заем до компанија, исплата преку лажна фактура, интеграција, купување луксузни стоки, финансиско инвестирање, комерцијално/индустриско финансирање.

Член 9 од Конвенцијата 198 бара од земјите-членки да го криминализираат перењето пари⁴² и да го третираат ТЛ како главен прекршок за перење пари.⁴³

Како резултат на тоа, **земјите-членки имаат обврска да го гонат и казнуваат перењето на приносите од ТЛ.**

На крај, Конвенцијата јасно кажува дека претходната **или истовремената пресуда за главното кривично дело ТЛ не е предуслов за пресуда за извршено кривично дело перење пари.**⁴⁴

2.8. Обврска за меѓународна соработка со цел истрага и конфискација

Бидејќи ТЛ често е транснационално кривично дело, враќањето на средствата добиени од трговијата со луѓе обично зависи, во голема мера, од меѓународната соработка, која вклучува истрага и заплenuвање на криминални средства, како и враќање на конфискуваните приноси со цел компензација.

Член 15 од Конвенцијата 198 утврдува општ принцип на меѓународна соработка со цел истраги и постапки за конфискација на средствата и приносите. Примарната цел на овие одредби е страните да соработуваат едни со други во што е можно поширока мера за целите на истрагите и за водење на кривичните постапки насочени кон конфискација на средства и приноси.

Соработката и меѓусебната помош може да се однесува на барања за информации за банкарските сметки (член 17), банкарски трансакции (член 18) и следење на банкарските трансакции (член 19), привремени мерки (член 21) и нивното извршување (член 22) и мерки за конфискација (членови од 23 до 26).

⁴² Конвенција 198, член 9(1).

⁴³ Наведено во додатокот на Конвенцијата 198, трговијата со луѓе не може да биде исклучена од делото перење пари преку декларација.

⁴⁴ Појаснувачки извештај на Конвенцијата 198, параграф 100 и Конвенција 198, член 9.5.

3. ПРЕГЛЕД НА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЧЛЕН 23 (3) ОД СТРАНА НА ЗЕМЈИТЕ-ЧЛЕНКИ НА КОНВЕНЦИЈАТА ЗА АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

Спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе е надгледувано од страна на Групата на експерти за акција против трговијата со луѓе (ГРЕТА). Првата рунда на евалуација на Конвенцијата, започната од ГРЕТА во 2010 година, обезбеди преглед на спроведувањето на Конвенцијата во земјите-членки. Во вториот круг на евалуација, ГРЕТА го испита влијанието на законодавните, политичките и практичните мерки за спречување на трговија со луѓе, заштитата на правата на жртвите на трговија со луѓе и кривичното гонење на трговците со луѓе. Од земјите-членки беше побарано да ги опишат мерките кои ги презеле за да се усогласат со обврската да спроведат ефективни истраги за кривичните дела поврзани со ТЛ, особено финансиските истраги за да се прекинат криминалните парични текови и да се обезбеди поврат на средствата.⁴⁵

Во третиот круг на евалуација, ГРЕТА одлучи да го испита влијанието на законските, политичките и практичните мерки врз пристапот на жртвите на трговијата со луѓе до правдата. Третиот круг на прашалник имаше за цел да собере информации за да се оцени спроведувањето на член 23 (3) од Конвенцијата. Од земјите-членки беше побарано:

- Да се опишат законските и другите мерки кои овозможуваат: i) **да се конфискуваат** или на друг начин да се лишат сторителите од приносите од кривични дела или имот и преку сразмерна вредност на тие приноси; и ii) **да се идентификува, следи, замрзне или брзо да се заплени** имотот кој подлежи на конфискација, со цел да се олесни спроведувањето на подоцнежната конфискација, и имот во кој приносите од нелегалните активности се конвертирани.⁴⁶
- Обезбедување информации за заплenuвање и конфискација на средства во случаи на ТЛ и како тие биле искористени.⁴⁷
- Ако земјата има **специјализирани единици за финансиски истраги**, единици за финансиско разузнавање и единици за да се повратат средства, да се опише дали и како тие се користат во истрагата и кривичното гонење на случаите на ТЛ; кои **посебни истражни мерки** ги користат овие единици и со кои јавни и/или приватни тела соработуваат овие специјализирани единици за финансиска истрага во врска со случаите на ТЛ.⁴⁸

Покрај тоа, од земјите-членки беше побарано да обезбедат **примери за случаи** и други релевантни информации, вклучувајќи **статистики**.

За целите на овој преглед, имплементацијата на членот 23 (3) од страна на страните е оценета преку призмата на различните обврски кои лежат во основата на општата обврска да се усогласат со овој член, вклучувајќи **спроведување на финансиски истраги** и овозможување на употреба на посебни овластувања и техники во однос на финансиските истраги; брзо **замрзнување или заплenuвање** на имот кој може да биде предмет на конфискација во подоцнежна фаза; обезбедување **правилно управување** со замрзнати или заплени средства и приноси; **конфискација на тие средства** или на друг начин **лишување од нив на трговците со луѓе**; криминализирање и казнување на **перењето** на приносите од трговијата со луѓе; и **соработка** во најголема можна мера во истрагите и постапките насочени кон конфискација на таквите приноси.

⁴⁵ Прашалник за вториот круг на евалуација, прашање 51.e

⁴⁶ Прашалник за третиот круг на евалуација, прашање 5.5

⁴⁷ Прашалник за третиот круг на евалуација, прашање 5.5

⁴⁸ Прашалник за третиот круг на евалуација, прашање 9.2

Цитатите за извештаите на земјите во текстот и фуснотите се однесуваат на третиот круг на евалуација на ГРЕТА.

3.1. Обврска за спроведување на финансиски истраги

Повеќето земји-членки посочиле дека спровеле финансиски истраги за случаите на ТЛ. Сепак, ГРЕТА утврди дека **употребата на финансиски истраги** за поддршка на кривичните истраги за трговијата со луѓе **останува** во голема мера фрагментирана, недоволно распоредена или ограничена во повеќето земји-членки.

Во **Северна Македонија**, ГРЕТА била информирана дека полицијата проверувала имот и банкарски сметки во сите случаи на ТЛ, но обвинителството се двоумело да нареди подлабоки финансиски истраги на почетокот на постапката поради ризикот осомничените да дознаат дека се под полициска истрага.⁴⁹

Во **Малта**, властите истакнаа дека финансиските истраги не биле систематски спроведени во случаите на ТЛ и дека нивната употреба зависела од природата на кривичното дело за трговија со луѓе за кои се водела истрага: тие особено се користеле во случаи на трудова експлоатација која вклучува неколку жртви и/или голема организирана криминална група.⁵⁰

Недостаток на финансиски истражители или истражители со финансиска експертиза за да помогнат во случаи на ТЛ исто така беше често пријавуван. Повеќето професионалци имаат експертиза за трговијата со луѓе и кривични истраги или финансиски истраги и перење пари, но ретко и во двете. Како резултат на тоа, агенциите за спроведување на законот често не се свесни дека постојат финансиски активности поврзани со трговијата со луѓе или се лошо опремени да се справат со нив. Затоа ГРЕТА препорача земјите-членки **да ја разгледаат можноста за доделување на специјализирани финансиски истражувачи за секој случај на ТЛ.**⁵¹

Пристапот и користењето на финансиските информации може да бидат уште една пречка.

Во **Полска** и **Хрватска**, ФИУ се смета за клучен извор на финансиско разузнавање. Но, резултатите од нивните анализи не биле доволно искористени од страна на истражните власти.⁵²

Покрај тоа, додека повеќето земји-членки посочија дека имаат **специјализирани финансиски единици како што се ФИУ**, фактот дека таквите единици често страдаат од **недостаток на капацитет и ресурси** е дополнителна причина за загриженост.

Во врска со ова, ГРЕТА препорача земјите-членки **да ја подобрат способноста на службениците за спроведување на законот да ги лоцираат средствата или приносите на трговците со луѓе кои можат да бидат заплени во случаи на ТЛ.**⁵³

Во поглед на забележаните недостатоци, препораките на ГРЕТА до земјите-членки вклучуваат **систематско спроведување на финансиски истраги** во случаите на ТЛ со цел следење, заплenuвање и конфискација на криминални средства,⁵⁴ **зајакнување на спроведувањето на финансиските истраги** во случаите на ТЛ⁵⁵ и **давање приоритет на водење на финансиски**

⁴⁹ Северна Македонија, параграф 81.

⁵⁰ Малта, параграф 93.

⁵¹ Види, особено, Бугарија, параграф 135; Малта, параграф 93; Црна Гора, параграф 96; Романија, параграф 108.

⁵² Во Комитетот на експерти за евалуација на мерките против перењето пари и финансирањето на тероризмот (MONEYVAL), Годишен извештај 2021 (април 2022).

⁵³ Шведска, параграф 74.

⁵⁴ Азербејџан, параграф 93; Финска, параграф 81; Скопје, параграф 114.

⁵⁵ Ерменија, параграф 89; Кипар, параграф 89; Португалија, параграф 104; Обединетото Кралство, параграф 158.

истраги во паралела со истрагите за ТЛ.⁵⁶ GREТА препорача земјите-членки **да го зајакнат спроведувањето на финансиските истраги во случаите на ТЛ.**⁵⁷

*

Во **прегледот на втората рунда на евалуација**, објавен во 2020 година, ГРЕТА истакна дека "во повеќето земји, финансиските истраги не биле спроведени за случаи на трговија со луѓе, или ако биле, не довеле до конфискација на средствата". Исто така, се истакна дека враќањето на средствата е особено предизвик во земјите надвор од Европската Унија "бидејќи тие не се дел од Европската наредба за истрага и Регулатива (ЕУ) 2018/1805 на Европскиот парламент и на Советот од 14 ноември 2018 година за меѓусебно признавање на наредбите за замрзнување и конфискација".⁵⁸

ВЕТУВАЧКИ ПРАКТИКИ

Во **Шпанија**, зголемувањето на бројот на финансиски истраги беше еден од приоритетите на Националниот полициски стратешки план 2017-2021 и исто така на Националната стратегија за борба против организираниот криминал 2019-2021. Прирачник за финансиска истрага и трасирање и заплenuвање на средства беше објавен во 2021 година и беше дистрибуиран меѓу службениците за спроведување на законот, обезбедувајќи насоки за полициските сили за тоа како да спроведат финансиски истраги.⁵⁹

Во **Франција**, за да се идентификуваат средствата на престапниците во Франција и во странство, истражувачите се потпираат на специјализирани финансиски оддели, имено Централната канцеларија за спречување на сериозен финансиски криминал, регионални интервенционални групи во рамките на меѓурегионалните полициски оддели, меѓуминистерски истражни групи и единици за идентификација на криминални средства. Финансиските оддели на избраните неспецијализирани истражни оддели (на пример, истражувачки бригади, истражувачки оддели и полиција за кривични истраги) исто така можат да спроведат истраги за средствата.⁶⁰

Во Република **Молдавија**, во 2019 година, Генералниот обвинител воведо сèт на насоки за спроведување на паралелни финансиски истраги, со цел да се обезбеди соработка меѓу сите одговорни за финансиски и кривични истраги.⁶¹ Агенцијата за враќање на средства од кривични дела исто така може да спроведе паралелни финансиски истраги. Претставници на Центарот за борба против трговијата со луѓе изјавија дека основањето на агенцијата го направи трагањето на средствата на сторителите поефикасно.⁶²

Во **Обединетото Кралство**, полицијата и агенциите за спроведување на законот сè повеќе ја користат Заедничката разузнавачка работна група против перење пари (ЈМЛИТ) за помош во истрагите за трговија со луѓе. ЈМЛИТ е група за соработка во јавниот и приватниот сектор во која **финансиските институции и спроведувањето на законот можат да споделуваат** тактички информации за истрагите за ТЛ. Таа покрива повеќе од 95% од банкарските институции во Велика Британија и разузнавачките информации обезбедени од страна на ЈМЛИТ директно помагаат во истрагите на ТЛ.⁶³

Во **Холандија**, Единицата за финансиско разузнавање има двајца оперативни аналитичари кои се фокусираат на ТЛ.⁶⁴

Во **Австрија**, ако органите за спроведување на законот имаат намера да добијат финансиски информации за да се утврди дали средствата можат да бидат заплени, јавниот обвинител може да и

⁵⁶ Данска, параграф 100.

⁵⁷ Босна и Херцеговина, параграф 100; Грузија, параграф 80; Северна Македонија, параграф 105; Португалија, параграф 104; Србија, параграф 112; Обединетото Кралство, параграф 158.

⁵⁸ ГРЕТА, 9-ти извештај за активностите на ГРЕТА, кој го опфаќа периодот од 1 јануари до 31 декември 2019 година, параграф 184.

⁵⁹ Шпанија, параграф 112.

⁶⁰ Франција, параграф 122.

⁶¹ Република Молдавија, параграф 102.

⁶² Република Молдавија, параграф 101.

⁶³ Обединетото Кралство, параграф 147.

⁶⁴ Холандија, параграф 90.

даде инструкции на финансиската институција да **го зачува судскиот налог и сите поврзани факти и трансакции во тајност од клиентите и третите лица**.⁶⁵

⁶⁵ Австрија, параграф 104.

Извештаите на ГРЕТА се однесуваат на обука за финансиски истраги и враќање на средства која беше обезбедена во некои земји.

Во Грузија, во блиска соработка со Меѓународната организација за миграции (ИОМ), обука за финансиски истраги во случаите на ТЛ беше обезбедена во Тбилиси од страна на експерт од Велика Британија за 25 службеници (истражители, обвинители, вработени во Одделот за финансиски истраги на Министерството за финансии и Грузиската служба за финансиски надзор).⁶⁶

Хрватските власти објавија дека неколку активности за обука биле организирани за јавните обвинители, вклучувајќи семинар на тема "Финансиски истраги и конфискација на парична добивка од кривични дела во контекст на истраги во случаи на трговија со луѓе", кој бил одржан во Холандија од страна на Европската мрежа за судска обука (EJTN) и Агенцијата на Европската унија за обука за спроведување на законот (CEPOL), како и работилница во Букурешт за зајакнување на соработката во постапките против сторителите на трговија со луѓе, особено во областа на финансиските истраги и конфискациите.⁶⁷

Во **Франција**, во 2022 година, Агенцијата за управување и враќање на заплени и конфискувани средства (AGRASC) и Националното училиште за судство (ENM), со поддршка на специјалисти од областа, се здружија за да развијат курс за е-учење за заплenuвање и конфискација на приноси од кривични дела. Оваа сеопфатна алатка им обезбедува на судиите и обвинителите одговори на сите прашања што можат да ги имаат во врска со заплenuвањето и конфискацијата на приноси од кривични дела, покривајќи се од најопшти до најтехнички прашања. Следејќи ја хронологијата на кривичната постапка, од истрагата до извршувањето на налогот за конфискација, курсот за е-учење служи и како комплетен модул за обука и како корисна референтна алатка со повеќе ресурси (на пример, факти, видео клипови и писмени резимеа, итн.) кои судиите и обвинителите можат да ги консултираат во секое време.⁶⁸

3.2. Обврска за замрзнување, заплenuвање и конфискација на средствата поврзани со трговијата со луѓе

Повеќето земји-членки известиле за примена на законодавство за замрзнување, заплenuвање и конфискација на средства поврзани со ТЛ. Сепак, речиси сите извештаи го истакнаа **недостатокот на ефективност на режимите за заплenuвање и конфискација**, кои се далеку од целосно искористени во случаите на трговија со луѓе.⁶⁹

Во однос на **Ерменија**, на пример, ГРЕТА истакна дека иако новиот закон за конфискација на средства од нелегално потекло бил усвоен на 16 април 2020 година, ерменските власти изјавиле дека ниту постоечките одредби на Кривичниот законик за конфискација на средства, ниту одредбите на новиот закон не биле применети во случаите кои вклучуваат ТЛ во текот на периодот за кој е подготвен извештајот.⁷⁰

Во **Хрватска**, ГРЕТА истакна дека од вториот круг на евалуација, немало пресуди во случаите на ТЛ кои резултирале со конфискација на средства и нема случаи каде средствата биле конфискувани како дел од кривична постапка за трговија со луѓе.⁷¹

⁶⁶ Грузија, параграф 76.

⁶⁷ Хрватска, параграф 95.

⁶⁸ Извештај поднесен од страна на француските власти за преземените мерки за усогласување со препораката на Комитетот на страните CP(2022)03 за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе, 18 јуни 2024 година, страна 9.

⁶⁹ Босна и Херцеговина, параграф 73; Хрватска, параграф 72; Кипар, параграф 88; Финска, параграф 90; Норвешка, параграф 78; Србија, параграфи 80 и 96; Швајцарија, параграф 86.

⁷⁰ Ерменија, параграф 75.

⁷¹ Хрватска, параграф 72.

Во **Црна Гора**, член 90 од Законикот за кривична постапка предвидува привремено заплenuвање на парична добивка и финансиски истраги со цел продолжено заплenuвање на имот во случаи кои вклучуваат кривични дела наведени во Кривичниот законик, по предлог на јавниот обвинител. Јавниот обвинител иницира финансиска истрага преку наредба против осомничените или обвинетите лица, нивните законски наследници или лица на кои осомничените или обвинетите пренеле одреден имот. Во текот на финансиската истрага се собираат докази за имотот и приходите на осомничените или обвинетите лица, нивните законски наследници или лицата на кои обвинетите го префрлиле имотот кој бил стекнат во периодот пропишан со Кривичниот законик. Во согласност со член 92 од Законикот за кривична постапка, во пресудата за привремено заплenuвање на предмети, парична добивка и имот, судот мора да ја одреди природата и вредноста на предметите, имотот и износот на паричната добивка, како и периодот за кој тие треба да бидат заплени. Сепак, според црногорските власти, немало случаи на трговија со луѓе во кои имотот на обвинетиот бил заплени или конфискуван.⁷²

Во **Италија**, иако јавниот обвинител или жртвата која дејствува како граѓански партнер може да побара од судот да нареди "претпазлива конфискација" на средствата на обвинетиот според член 316 и сл. од Законикот за кривична постапка, оваа мерка, наводно, ретко се применува во случаи на ТЛ, исклучувајќи ја можноста жртвите да бидат компензирани, бидејќи обвинетите ги кријат или располагаат со своите средства.⁷³

Ситуацијата е слична во **Романија** каде што ГРЕТА беше информирана дека наредбите за замрзнување на средствата на сторителите на ТЛ ретко се користеле, а кога биле, не биле издадени навреме.⁷⁴

Во **Словачката Република**, властите признаваат дека таквата конфискација не се користи до потребниот степен, делумно поради тоа што е тешко за обвинителството да докаже дека осомничениот го стекнал имотот или средствата на незаконски начин.⁷⁵

Во **Финска**, приходите од криминал само повремено се замрзнати или заплени во случаи на ТЛ. Властите тврдат дека ова е поради тоа што кривичните истраги често се сложени и тие не сакаат да ги комплицираат дополнително.⁷⁶

Во **Франција**, во случај на сексуална експлоатација на нигериските жртви од страна на мрежа за трговија со луѓе, на трговците со луѓе им било наредено да платат 80.000 евра на секоја од трите жртви. Сепак, неуспехот на властите да ги заплени средствата од сторителите значело дека жртвите морале да аплицираат до Комисијата за надомест на жртвите на злосторство, која сè уште не ја донела својата одлука кога извештајот бил подготвен.⁷⁷

Во **Полска**, конфискација на приноси и средства не е цел на политиката за спроведување на законот.⁷⁸

ГРЕТА нагласи дека **имотот кој се користи за извршување на ТЛ, или кој разумно може да се смета дека претставува принос од ова кривично дело, треба да биде заплени во најголема можна мера.**⁷⁹ ГРЕТА, исто така, истакна дека поголемата употреба од страна на полицијата и обвинителите на заплenuвањето на приходите од криминал или имотот што се користи за

⁷² Црна Гора, параграф 70.

⁷³ Италија, параграф 82.

⁷⁴ Види, на пример, Романија, параграф 76.

⁷⁵ Република Словачка, параграф 96.

⁷⁶ Финска, параграф 90.

⁷⁷ Франција, параграф 84.

⁷⁸ Полска, параграф 107.

⁷⁹ Види, на пример, Хрватска, параграф 98; Финска, параграф 103; Германија, параграф 102; Унгарија, параграф 102; Литванија, параграф 98; Норвешка, параграф 98; Словачка Република, параграф 113; Шведска, параграф 92.

извршување на кривичното дело, вклучувајќи ги и доказите, ќе ја зголеми ефикасноста на истрагите и ќе придонесе за успешно гонење на ТЛ.

Во однос на идентификуваните недостатоци, ГРЕТА препорача земјите-членки да ја зајакнат употребата и ефективното спроведување на законите за замрзнување и конфискација на средствата на трговците со луѓе.⁸⁰

На крај, важно е да се напомене дека повеќето земји-членки не обезбедиле податоци за бројот на случаи во кои средствата биле конфискувани од сторителите на ТЛ во текот на референтниот период, ниту за износот и видот на конфискуваниот имот, а во многу земји-членки таквите податоци не се достапни поради недостаток на статистички податоци на оваа тема.⁸¹ ГРЕТА ја потврди важноста на собирањето статистички податоци со цел појасно да се покаже ефикасноста на таквите активности за замрзнување и конфискување и соодветно да се процени обемот на приходите од ТЛ.

И покрај недостатокот на податоци во многу земји-членки, некои земји обезбедиле примери за конфискација на ТЛ.

Во случајот на Германија, беше упатена пресудата на окружниот суд во Лауфен од 17 јануари 2022 година (случај бр. 2 Ls 600 Js 12867/20), наредувајќи конфискација на 40.800 евра од сопственикот на студио за нега на нокти прогласен за виновен за присилна работа и пресудата на Регионалниот суд во ХанOVER од 30 септември 2020 година (случај бр. 96 Kls 6433 js 12616/19 (6/20) со која се наредува конфискација на 42.155 евра во случај на ТЛ за сексуална експлоатација. Во првиот случај, околу 7.000 евра биле искористени за плаќање на заостанатите придонеси за социјално осигурување, додека остатокот од конфискуваните средства отишле во државната каса, бидејќи жртвите биле или со непознато живеалиште или не можеле да бидат идентификувани. Во вториот случај, жртвата ја добила конфискуваната сума во целост како надомест.⁸²

Што се однесува до Шпанија, ГРЕТА беше информирана дека специјализираната група против перење пари на Централната бригада за борба против трговијата со луѓе успеала да идентификува и да поврзе средства со криминални активности во вредност од 31.771.517 евра во 2021 година и 12.675.982 евра во 2022 година. Еден пример е "Операцијата Берило", финансиска истрага во која биле вклучени 40 лица и 25 правни лица осомничени за сексуална експлоатација, перење пари и други кривични дела. Биле заплени вкупно 6.309.189.15 евра. Други превентивни мерки вклучувале забрана за располагање на 34 недвижни имоти во вредност од 1.984.751 евра и 76 подвижни средства (возила) во вредност од 977.450 евра и забрана за пристап до 217 банкарски сметки. Случајот сè уште е под истрага (во предсудската фаза).⁸³

Во Белгија, во случај во врска со "бразилски" мрежи, неколку белгиски градежни и/или индустриски компании за чистење управувани од бразилски и португалски државјани добиле парични трансфери од различни белгиски компании. Дел од парите биле повлечени во готово, а некои биле префрлени во компании со седиште во Азија (главно во Кина и Хонг Конг). Согласно информациите добиени од единицата за финансиско разузнавање постоеле врски со криминална организација која продавала дрога. Белгиските компании биле осомничени за вмешаност во offset (надоместувачка) шема со која парите кои потекнуваат од трговијата со

⁸⁰ Албанија, параграф 74; Ерменија, параграф 82; Босна и Херцеговина, параграфи 77 и 100; Бугарија, параграф 111; Хрватска, параграф 82; Кипар, параграф 65; Данска, параграф 76; Франција, параграф 96; Грузија, параграф 64; Германија, параграф 80; Унгарија, параграф 79; Исланд, параграф 79; Италија, параграф 92; Латвија, параграф 73; Литванија, параграф 82; Република Молдавија, параграф 93; Црна Гора, параграф 76; Северна Македонија, параграф 85; Норвешка, параграф 76; Португалија, параграф 89; Романија, параграф 87; Србија, параграф 112; Словачка Република, параграф 87; Словенија, параграф 76; Обединетото Кралство, параграф 132.

⁸¹ Види, на пример, Белгија, параграф 82; Германија, параграф 97; Унгарија, параграф 93; Молдавија, параграф 169; Холандија, параграф 89; Норвешка, параграф 68; Шведска, параграф 84; Швајцарија, параграф 101.

⁸² Германија, параграф 97.

⁸³ Шпанија, параграф 112.

дрога ќе се искористат од страна на белгиските компании за плаќање на нивните непријавени работници. Паралелно, под покриеност на лажни фактури, трансферите во Азија можеле да ги надоместат парите првично дадени во готовина кои потекнувале од трговијата со дрога. Белгиската единица за финансиско разузнавање (CTIF) ги мапира финансиските врски помеѓу неколку страни вклучени во различни случаи и врски со социјални измами, сериозни даночни измами, шверц на луѓе, трговија со луѓе, експлоатација на проституција и трговија со дрога. Благодарение на работата на CTIF, на една од овие бразилски мрежи и беше судено на 2 септември 2021 година во Кривичниот суд во Брисел, каде што 12 лица и три компании беа обвинети за перење 12 милиони евра во период од 11 месеци.

Во **Франција**, во 2019 година, Централната канцеларија за борба против нелегалното вработување (OCLTI) и Меѓуминистерската истражна група на Рона (GIR) започнале истраги за трговија со луѓе со цел трудова експлоатација, откако Бугарите кои работеле во лозови насади во регионот Оверњ-Рона-Алпи се пожалиле за нивните работни услови. Истрагата открила постоење на криминална организација водена од бугарски државјани кои ги експлоатираат земјоделските работници, снабдувајќи ги француските лозари со работна сила. Осиромашените и неписмените жртви потпишале договори на француски јазик кои не ги разбирале и им биле ветени плати од 60 евра на ден. Организаторите на мрежата го задржале поголемиот дел од нивните плати. Парите од платите кои им останале едвај биле доволни за нивното враќање во Бугарија. На 17 септември 2019 година, операциите биле спроведени во Франција и Бугарија истовремено. Тројца Бугари и еден француски државјанин биле испитани и 167 жртви биле идентификувани. Четирите лица кои биле уапсени биле обвинети во Франција за прекршоци вклучувајќи трговија со луѓе со цел трудова експлоатација, нелегално вработување и вмешаност во криминален заговор. Во прилог на четворицата главни сторители, четири работодавци биле земен во притвор во 2021 година. 120.000 евра биле заплени како приноси од криминални дејанија.⁸⁴

Во **Латвија**, ГРЕТА била информирана дека Заедничкиот истражен тим бил формиран од страна на латвиската државна полиција и полицијата на Дербишир (Велика Британија). Шест членови на организирана криминална група биле уапсени, а 14 жртви на трудова експлоатација биле спасени во Велика Британија и во Латвија, во февруари 2018 година. Пет локации биле пребарани, доказите биле обезбедени, а возилата биле заплени. 63-годишна жртва била спасена и упатена до специјализираниот давател на социјални услуги во Латвија. Латвиската државна полиција ги замрзнала движните и недвижните средства кои ин припаѓале на сторителите и нивните роднини во вредност од 301.500 евра. Финансиската истрага и анализата на банкарските сметки и трансферите на пари на членовите на организираната криминална група и жртвите помогнале да се идентификуваат приносите од кривичните дела.⁸⁵

Во **Шведска**, во случај од 2019 година, во кој биле вклучени околу 30 бугарски државјани кои биле принудени да просат во јужниот дел на Шведска, властите конфискувале 225.000 шведски круни (20.000 евра) од сторителите. Други средства, вклучувајќи куќи, биле конфискувани од страна на властите во Бугарија, кои соработувале со шведските власти во истрагата. Случајот за сексуална експлоатација во Малме во 2021 година резултирал со конфискација на 800.000 шведски круни (околу 71.870 евра) од сторителите.⁸⁶

⁸⁴ Франција, параграф 112.

⁸⁵ Латвија, параграф 123.

⁸⁶ Шведска, параграф 84.

3.3. Обврска да се обезбеди соодветно управување со средствата поврзани со трговијата со луѓе

Поголемиот дел од земјите-членки имаат правна рамка со мерки за да се обезбеди соодветно управување со заплениетиот имот. Сепак, добиените информации не секогаш вклучуваат детали за постапките за да се овозможи ефикасно управување со заплениетите средства, а недостатокот на примери за управување со средства повратени и конфискувани во случаи на трговија со луѓе значи дека не може да се направи проценка за реалното спроведување на механизмот за управување со средствата во земјата предвиден со закон.

Важно е да се напомене дека во својот тематски преглед на спроведувањето и примената на член 6 од Конвенцијата 198, Конференцијата на страните истакна дека "степенот до кој се развиени системите за управување со средствата на различни земји-членки варира значително", но дека голем број на земји-членки имаат воспоставено добро:функционални системи за управување со средствата по заплениувањето на тие средства (Белгија, Хрватска, Франција, Унгарија, Италија, Малта, Холандија, Романија, Шпанија и Обединетото Кралство).⁸⁷

3.4. Обврска за меѓународна соработка со цел истрага и конфискација на приноси од криминални дејанија

Тешкотиите во следењето на прекуграничну финансиски текови преку меѓународната соработка може да го попречат ефективното спроведување на оваа обврска.⁸⁸

Во **Швајцарија**, на пример, властите забележале дека повеќето трговци со луѓе или ги потрошиле приходите од криминал или ги префрлиле во странство, со што ја отежнале конфискацијата. Обвинителите укажаа на тешкотии во следењето на финансиските текови вон нивните граници.⁸⁹

Властите во Луксембург, исто така, изјавиле дека следењето на парите преку меѓународните канали за соработка често било многу сложено и тешко.⁹⁰

Во овој контекст, ГРЕТА препорача земјите-членки целосно да ги искористат постоечките законски одредби и механизмите за меѓународна соработка за да се идентификуваат и заплениат средствата на сторителите.⁹¹

ВЕТУВАЧКИ ПРАКТИКИ

Од 2018 година, **Литванија** учествувала во две заеднички истраги за трговија со луѓе. Првата била спроведен во соработка со Ирска и Обединетото Кралство и резултирала со заплениување на средства во вредност од 700.000 евра, а втората била спроведен заедно со Норвешка.

Во **Унгарија**, ФИУ соработува независно со ФИУ на други земји и со Европол, во согласност со Законот број LIII од 2017 година за спречување и борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот и стандардите на Егмонт групата. Унгарската ФИУ, исто така, склучи девет меморандуми за разбирање со властите на трети земји и еден со земја-членка на ЕУ. Во текот на периодот за кој се известува, унгарската ФИУ добила 10 барања од меѓународните власти во случаи на ТЛ: четири во 2018 година,

⁸⁷ Тематски мониторинг преглед на Конференцијата на страните во CETS бр. 198 за член 6 ("Управување со замрзнат или заплениет имот"), 10 ноември 2023 година, параграф 22.

⁸⁸ Швајцарија, параграф 101.

⁸⁹ Швајцарија, параграфи 76 и 101.

⁹⁰ Луксембург, параграф 87.

⁹¹ Ирска, параграф 152; Италија, параграф 92.

еден во 2019 година, два во 2021 година и три во 2022 година. Исто така, спонтано споделила информации два пати во 2021 година и двапати во 2022 година.

4. ПРЕПОРАКИ

Мерки за подобрување на финансиските истраги во случаи на трговија со луѓе

За ефективно следење, заплenuвање и конфискација на приноси од криминални дејанија, земјите-членки треба да се осигураат дека **финансиските истраги** се дел од сите кривични истраги за кривични дела поврзани со ТЛ. Финансиските истраги треба да бидат **систематски**, да се спроведуваат **истовремено** со истрагата за трговијата со луѓе и да формираат дел од **проактивен пристап** кој го олеснува идентификувањето на приносите од криминал. Таквиот пристап, исто така, го охрабрува вклучувањето на властите одговорни за борба против перењето пари во врска со ТЛ во рана фаза.

Мерки за подобрување на употребата на посебни овластувања и техники во однос на финансиските истраги

Земјите-членки треба да се осигураат дека нивната правна рамка за конфискација на криминални средства вклучува **постоење и употреба на посебни овластувања и техники во однос на финансиските** истраги за да се идентификуваат и следат приноси од криминални дејанија. Земјите-членки кои сè уште немаат посебни мерки кои им овозможуваат да вршат надзор и следење на банкарските трансакции, се поттикнуваат да усвојат законски или други мерки за да се осигураат дека надлежните органи се во можност да ги следат трансакциите на една или повеќе одредени банкарски сметки во одреден период.

Мерки за подобро искористување на финансиските истражители и единиците за финансиски истраги

За да се обезбеди целосно спроведување на финансиски истраги за кривични дела поврзани со ТЛ, земјите-членки треба да развијат **оперативни стратегии** кои ќе ја соберат експертизата на сите релевантни засегнати страни (вклучувајќи ги агенциите за спроведување на законот, обвинителите, судиите и единиците за финансиско разузнавање). Таму каде што различни органи се одговорни за финансиски истраги, земјите-членки треба да се осигураат дека правната рамка обезбедува **соработка** меѓу нив.

За правилно спроведување на финансиските истраги, земјите-членки треба да се осигураат дека сите органи одговорни за следење, замрзнување, заплenuвање, управување и конфискација на приносите од криминалните дејанија имаат **квалификуван персонал и соодветни финансиски, технички и технолошки ресурси**.

Земјите-членки треба да се погрижат сите професионалци вклучени во финансиските истраги да добијат **обука** за финансиските аспекти на борбата против трговијата со луѓе и за функционирање на процесот. Оваа обука треба да биде вклучена во редовните наставни програми и да се ажурира со оглед на брзите промени во технологијата и однесувањето.

Мерки за зајакнување на замрзнувањето, заплenuвањето и конфискацијата на средствата поврзани со трговијата со луѓе

Земјите-членки треба целосно да го искористат законодавството за замрзнување, заплenuвање и конфискација на приноси од криминални дејанија поврзани со трговијата со луѓе.

Земјите-членки треба да ги преземат сите соодветни мерки за да развијат **проактивен пристап** кон замрзнувањето, заплenuвањето и конфискацијата на приходите, имотот и средствата за трговија со луѓе, вклучувајќи ги и постапките во кои се вклучени правни лица.

Кога агенциите за спроведување на законот и судските власти собрале информации преку финансиски истраги, приходите, имотот и средствата кои подлежат на конфискација мора да бидат обезбедени за да се избегне расипување, движење или уништување, или да се спречи сторителот да се ослободи од нив. За да се постигне оваа цел, земјите-членки мора да ги преземат неопходните мерки за **замрзнување и заплenuвање** на имотот кој може да биде предмет на конфискација во подоцнежна фаза.

Член 23 (3) од Конвенцијата за акција против трговијата со луѓе бара од земјите-членки да усвојат и други мерки за лишување на сторителите од средствата и приносите од кривичните дела поврзани со ТЛ. Во овој контекст, граѓанска конфискација **кој не се базира на пресуди** треба да биде можна кога кривичното гонење е невозможно или неуспешно. За таа цел, властите би можеле да изготват посебни насоки за органите за спроведување на законот и за судовите органи за да се зајакне примената на граѓанската конфискација.

Властите треба да обезбедат обука за спроведувачите на законот и за судовите за примена на одредбите кои се однесуваат на поврат на средства.

Мерки за подобрување на правилното управување со замрзнати или запленети средства

За да се осигура дека замрзнатите и запленетите приноси од криминал, средствата и имотот кои можат да бидат предмет на налог за конфискација ја задржуваат својата економска вредност, **земјите-членки мора да усвојат такви законодавни или други мерки кои можат да бидат потребни за да се обезбеди соодветно управување со замрзнат или запленет имот, вклучувајќи и формирање на специјализирано тело за извршување на оваа задача.**

Мерки за подобрување на кривичното гонење и казнувањето на кривичните дела на перење пари поврзани со трговијата со луѓе

Земјите-членки треба да се осигураат дека перењето пари и предикатните кривични дела, како што е трговијата со луѓе, можат одделно кривично да се гонат. Во случаи кога не може да се добие пресуда за ТЛ, но постојат докази за перење пари, ова ќе им овозможи на спроведувачите на законот да го гонат кривичното дело за перење пари одделно од предикатното кривично дело.

Властите треба да работат на **подобрување на употребата на техниките против перењето пари за борба против трговијата со луѓе** преку блиска соработка меѓу земјите за да се овозможи брза размена на информации за финансиската евиденција. Истрагите

за трговијата со луѓе би можеле да имаат корист од употребата на меѓународните мрежи за соработка за прашања поврзани со перењето пари, како што е размената на информации помеѓу единиците за финансиско разузнавање.

Мерки за подобрување на соработката во истрагите, замрзнување и конфискација

Земјите-членки треба систематски да ги користат постоечките правни одредби и механизмите за меѓународна соработка за да ги идентификуваат и запленаат средствата на сторителите.

Мерки за подобрување на собирањето на податоци

Земјите-членки треба да размислуваат за водење на статистички податоци или **подобрување на прибирањето на статистички податоци за случаите во кои се применуваат одредбите за конфискација** со цел подобро да се покаже ефективностa на рамката за конфискација на средства и соодветно да се оцени обемот на приходите од ТЛ. Статистички податоци за заплени и конфискации треба да се соберат од сите оние кои се вклучени во процесот.

ПРИЛОЗИ

Прилог I - Список на референци

Совет на Европа

Конвенција на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (CETS бр. 197)

Појаснувачки извештај до Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (CETS бр. 197)

Конвенција на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал (ETS бр. 141)

Појаснувачки извештај на Конвенцијата за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал (ETS бр. 141)

Конвенција на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал и финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)

Појаснувачки извештај до Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приносите од криминал и финансирањето на тероризмот (CETS бр. 198)

Резолуција 2218 (2018) на Парламентарното собрание на Советот на Европа од 26 април 2018 година, *"Борба против организираниот криминал преку олеснување на конфискација на нелегални средства"*

Совет на Европа (октомври 2020) *Употреба на заплenuвање и конфискација без пресуда*

198 *Тематски мониторинг преглед на Конференцијата на страните во CETS бр. 198 за член 6 ("Управување со замрзнат или запленет имот")*, 10 ноември 2023 година

Група на експерти за акција против трговијата со луѓе (ГРЕТА)

Прашалник за третиот круг на евалуација на спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе од страна на земјите-членки, усвоена од страна на ГРЕТА на 28 септември 2018 година

GRETA (2024), Преглед на третата рунда на евалуација на GRETA за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе

Третиот круг на оценување на извештаи за следниве земји-членки: Албанија, Андора, Ерменија, Австрија, Азербејџан, Белгија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска, Кипар, Данска, Франција, Грузија, Германија, Унгарија, Исланд, Ирска, Италија, Латвија, Литванија, Луксембург, Малта, Република Молдавија, Црна Гора, Холандија, Северна Македонија, Норвешка, Полска, Португалија, Романија, Србија, Словачка Република, Словенија, Шпанија, Швајцарија, Шведска и Обединетото Кралство

Работна група за финансиска акција (ФАТФ)

ФАТФ – APG (2018) *Финансиски текови од трговијата со луѓе*, ФАТФ, Париз

FATF / GAFI (2012) *Оперативни прашања - Насоки за финансиски истраги*

ФАТФ / ГАФИ (2011) *Ризици од перење пари кои произлегуваат од трговијата со луѓе и криумчарењето на мигранти*

EGMONT Group of Financial Intelligence Units (2023) *Принципи за размена на информации помеѓу единиците за финансиско разузнавање*

Организација за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ)

ОБСЕ (2014) *Искористување на режимите против перење пари за борба против трговијата со луѓе*

ОБСЕ (2010) *Анализа на бизнис моделот на трговијата со луѓе со цел подобро да се спречи криминалот*

ОБСЕ (октомври 2019) *По парите. Компендиум на ресурси и водич чекор-по-чекор за финансиски истраги поврзани со трговијата со луѓе*

Обединети нации (ОН)

ОН (2023) *Студија за нелегални финансиски текови поврзани со шверц на мигранти и трговија со луѓе од партнерските земји во Европа*

Балиски процес, Водич за следење на парите во случаите на трговија со луѓе, 2018

Прилог II - Список на земји-членки на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (CETS бр. 197)

Албанија	Латвија
Андора	Лихтенштајн
Ерменија	Литванија
Австрија	Луксембург
Азербејџан	Малта
Белорусија*	Република Молдавија
Белгија	Монако
Босна и Херцеговина	Црна Гора
Бугарија	Холандија
Хрватска	Северна Македонија
Кипар	Норвешка
Чешка	Полска
Данска	Португалија
Естонија	Романија
Финска	Сан Марино
Франција	Србија
Грузија	Словачка Република
Германија	Словенија
Грција	Шпанија
Унгарија	Шведска
Исланд	Швајцарија
Ирска	Турција
Израел*	Украина
Италија	Обединето Кралство

**Земји кои не се членки на Советот на Европа*

Прилог III - Список на земји потписнички на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приноси од криминал (ETS бр. 141)

Албанија	Латвија
Андора	Лихтенштајн
Ерменија	Литванија
Австрија	Луксембург
Австралија*	Малта
Азербејџан	Република Молдавија
Белгија	Монако
Босна и Херцеговина	Црна Гора
Бугарија	Холандија
Хрватска	Северна Македонија
Кипар	Норвешка
Чешка	Полска
Данска	Португалија
Естонија	Романија
Финска	Руска Федерација*
Франција	Сан Марино
Грузија	Србија
Германија	Словачка Република
Грција	Словенија
Унгарија	Шпанија
Исланд	Шведска
Ирска	Швајцарија
Италија	Турција
Казахстан*	Украина
	Обединето Кралство

**Земји кои не се членки на Советот на Европа*

Прилог IV - Список на земји-членки на Конвенцијата на Советот на Европа за перење, пребарување, заплenuвање и конфискација на приноси од криминал и финансирање на тероризмот (CETS бр. 198)

Албанија	Малта
Ерменија	Република Молдавија
Австрија	Монако
Азербејџан	Црна Гора
Белгија	Холандија
Босна и Херцеговина	Северна Македонија
Бугарија	Полска
Хрватска	Португалија
Кипар	Романија
Данска	Руска Федерација*
Естонија	Сан Марино
Франција	Србија
Грузија	Словачка Република
Германија	Словенија
Грција	Шпанија
Унгарија	Шведска
Италија	Турција
Латвија	Украина
Литванија	Обединето Кралство

**Нечленка на Советот на Европа*

Меѓународна организација

Европска унија

Трговијата со луѓе се смета за еден од најпрофитабилните кривични дела и еден од најпрофитабилните бизнис модели на организираниот криминал. Иако е постигнат напредок во разбирањето на размерот на проблемот, повеќето од напорите за борба против трговијата со луѓе сè уште се фокусирани на кривичното гонење на трговијата со луѓе, а не на приходите од криминал. Сепак, искуството покажува дека борбата против организираниот криминал е ефективна само кога криминалците се лишени од средствата добиени преку нивните активности, а справувањето со трговијата со луѓе, исто така, значи справување со финансирањето на трговијата со луѓе.

Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе обезбедува сеопфатна рамка за борба против трговијата со луѓе од гледна точка на човековите права и жртвите. Член 23 (3) од Конвенцијата предвидува обврска за земјите-членки да спроведат финансиски санкции овозможувајќи им да ги конфискуват средствата и приносите од кривични дела поврзани со трговијата со луѓе.

Овој тематски преглед го појаснува опсегот на член 23 (3) и ја зема предвид неговата имплементација од страна на земјите-членки. Тој дава препораки за да се осигура дека меѓународните обврски поврзани со финансиските аспекти на борбата против трговијата со луѓе се подобро разбрани и спроведени во пракса.

trafficking@coe.int
www.coe.int/trafficking

Овој превод е направен со финансиска поддршка на Европската Унија и на Советот на Европа. Наведената содржина е единствена одговорност на аворот(ите). Изразените ставови во никој случај не може да се сметаат дека го одразуваат официјалното мислење на Европската Унија или на Советот на Европа.

МКД

Земјите членки на Европската Унија одлучија да ги поврзат своите знаења, ресурси и судбини. Заедно тие изградија зона на стабилност, демократија и одржлив развој, истовремено одржувајќи ја културната разновидност, толеранцијата и индивидуалните слободи. Европската Унија се залага за спodelување на своите постигнувања и вредности со држави и народи и надвор од нејзините граници.

www.europa.eu

Советот на Европа е водечка организација за човековите права на континентот. Таа се состои од 46 држави членки, вклучувајќи ги сите држави членки на Европската унија. Сите држави членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската конвенција за човекови права, која претставува меѓународен договор за заштита на човековите права, демократијата и владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права ја следи примената на оваа конвенцијата од страна на државите членки.

www.coe.int

